

Sosyal Değişimin Cinsel Yaşam Üzerine Etkisi

Gökhan DOĞAN *, Eflâton ADAM *

ÖZET

Sosyal yaşamdaki değişimin, insanın daha ziyade cinsel ve bazı biyolojik fonksiyonları üzerine etkisi, 30-40 sene gibi değişim süreci içinde, eski ve yeni nesil olarak iki grupta incelendi. Bu çalışmada deneklerin seksüel istek ve aktiviteleri, cinsel yaşamdan memnuniyet dereceleri, cinsel ilişkide karşılaştıkları sorunlar ve cinsel ilişkide bulunma sıklıkları araştırıldı. Bunu yaparken bireylerin sahip oldukları farklı coğrafi, sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarının cinsel yaşamlarına ne şekilde yansıtıldığı incelendi. İçinde buldukları yaş grubu veya temsil ettikleri neslin özellikleri saptanmaya çalışıldı.

Anahtar kelimeler: Menopoz, menstrüel siklus, seksüel psikofizyoloji, seksüel davranış

Düşünen Adam; 1994, 7 (3): 10-19

SUMMARY

The effects of change in social life has been searched on human beings (in this search) especially on their sexual and some biological functions. In this study human beings sexual desire and activity, degree of satisfaction of intercourse, the problems of having sex and the frequency of sexual relations has been searched. During the study it's been searched, how geographical, sociocultural and economical conditions effect the sexual life of people who joined this search.

Key words: Menopause, menstrual cycle, sexual psychophysiology, sexual behavior

GİRİŞ

Toplumsal yaşam koşulları giderek değişmektedir. Şehirleşme ve endüstrileşme, içinde yaşadığı toplumda insanın yabancılaşmasına sebep olmaktadır.

Büyük ve süratli bir değişim süreci içinde bulunmaktadır. Değişim o kadar süratli olmaktadır ki, değişime henüz uyum sağlamak üzereyken yeni bir değişimle karşı karşıya kalınmaktadır⁽¹⁾. Uyum güçleşmektedir. Uyumsuzluk ve yabancılaşma önemli bir stressör faktör olarak rol oynamaktadır.

Böylece günümüz insanının anksiyeteli bir hayat sürdürmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu durum çeşitli fizyolojik işlevlerde etkisini göstermektedir. Etki cinsel işlevlerde de olmaktadır.

300 yıl önce menarşın ortalama 16 yaşında, bugün ise 12 yaşında başladığı, 300 yıl önce ilk çocuk yapma yaşının 28, son çocuk yapma yaşının 40 olmasına karşılık bugün sırasıyla 24 ve 27 olduğu anlaşılmaktadır. Menopoz yaşı da değişmiştir. 300 yıl önce Almanya'da menopoz yaşı 45 iken bugün 51'dir⁽²⁾.

* İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı

İlk adet ve menopoz arasındaki süre olan reproduktif period ise, 300 yıl önce 29 yıl iken, halen 39 yıla yükselmiştir. Kadınların çocuk yaptıkları süre ise, ilk ve son çocuk arası hesaplanarak, 300 yıl önce 11.9 yıl iken bu süre 2.7 yıla kadar kısalmıştır.

Reproduktif period uzamış olmasına rağmen, kadınlar daha kısa süre içinde çocuk konusunu bitirmektedir. Uzun bir zaman süreci içinde ortaya çıktığı gözlenen böyle değişiklikleri, 40-50 yıl gibi daha kısa bir zaman kesimi içinde, kırsal ve kent kökenli insanlar üzerinde araştırmayı istedik.

MATERYEL ve METOD

Çalışma grubumuzu oluşturan 628 kişiden 115'i erkek, 513'ü kadındı. Kadınların 100'ü İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, 50'si Beyazıt kampüsü öğrencisi idi. Kalan 363 evli kadından, 167'si şehir grubunu, 196'sı ise kırsal kesim grubunu oluşturdu. Şehir grubundaki kadınlar yüksek maddi imkanlar ve sosyo-kültürel seviyeye sahip olup Türkiye'nin 3 büyük kentinden birinde merkez ilçelerde ikamet ederken, kırsal kesimi oluşturan grup düşük maddi imkanlar ve sosyo-kültürel seviyeye sahipti. Aynı (zıt) kütüplaşma 62'si kırsal, 50'si şehirde yaşayan erkek denekler için de oluşturuldu. Özellikleri bu ayırım içinde kesinlik kazanmayan denekler araştırma kapsamına alınmadı. Kadınlarda 196 kişilik kırsal kesim grubundan 70 tanesi 167 kişilik şehir grubundan ise 61 tanesi menopoza girmiş olup eski nesli, kalan 332 kişi de reproduktif periyodlarının başlarında olup yeni nesli temsil ediyordu.

Çift kör çalışma yöntemi ile yapılan araştırmada doktor tarafından sorulan sorulara 628 denekten 600'ü araştırmacı ile başbaşa (yalnız) iken yanıt vermiş, 28'i gizlilik içinde verilen anket formunu yalnızken yanıtlamak üzere almış ve doldurup teslim etmiştir. Deneklerin eşlerine de ayrıca soru yönelttilere yanıtın tutarlılığı kontrol edilmiştir. Kadınlara 50, erkeklerle 40, 20 yaşından önce çocuk sahibi olanlara 62 adet soru sorulmuştur.

İdeal kilosunun % 30'undan fazla kiloda olanlar, yüksek dozda radyasyona maruz kalmış olanlar, soygeçmişinde akraba evliliği olanlar, özel beslenme rejimi uygulayanlar, orta derecede kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklere sahip bireyler, cinsel partneri

bulunmayanlar, histerektomi veya organik hastalıklardan dolayı menopoza girenler araştırma kapsamına alınmamıştır.

Bu özellikler cinsel yetiyi olumsuz etkileyen faktörlerdir. Araştırmanın doğruluğu açısından bu özellikleri içeren bireyler araştırma kapsamına alınmamıştır.

Menopoza girmiş olan 131 kişilik gruba son adet yaşı, ilk adet yaşı, ilk çocuğunu doğurma yaşı, ikinci çocuğunu kaç sene sonra doğurduğu, çocuk sayısı, seksüel istek ve aktivitesi, cinsel yaşamdan memnuniyet derecesi, partner sayısı, haftalık cinsel ilişki sıklığı, cinsel ilişkide karşılaşılan sorunlar ve menopozdan sonra cinsel hayatta değişiklik olup olmadığı sorulmuştur. Aynı sorular (ilki ve sonuncusu dışında) reproduktif periyodlarının başlarında olan 232 evli kadına da yöneltilmiştir. Bu suretle eski ve yeni nesil arasında cinsel yaşam yönünden farklılık araştırılmıştır.

Tüm evli kadınlara düşük, ölü doğum, düşük tartılı doğum, erken doğum ve küretaj sayısı, oral kontraseptif kullanım süresi sorulmuş, infertilite anamnezi olanlar araştırma kapsamına alınmamıştır.

YORUM

Tablo 1'de eğitim seviyesi arttıkça, son adet yaşının giderek azaldığını görmekteyiz. Aynı paralellik ekonomik seviyenin yükselmesi ile de lineer orantılıdır. Öğrenim seviyesi arttıkça, ilk çocuk doğurma yaşı yükselmiştir, ikinci çocuğu doğurmak için geçen süre de artmıştır. Sahip olunan çocuk sayısı önemli ölçüde azalmıştır.

Eski neslin kırsal kesim grubunda, eğitim seviyesi ve ekonomik gelirin yükselmesinin, yukarıda sözü edilen değişkenler üzerine etkisi dikkat çekici bulunmamaktadır. Sadece ikinci çocuğu doğurmak için geçen süre, şehir grubundaki kadar olmamakla birlikte artmaktadır (Tablo 2).

Eski nesilde her iki grupta da eğitim seviyesi ve ekonomik gelirin artmasıyla son adet yaşı azalmaktadır. Aynı öğrenime sahip olmalarına rağmen şehir grubundakiler, kırsal kesim mensuplarından daha önce menopoza girmiştir. Ortalamalara bakıldığında fark

Tablo 1. Eski nesil kadın grubu

Şehir grubu								
Eğitim seviyesi	Yaş	İlk adet yaşı	Son adet yaşı	Ekonomi (mil/ay)	İlk çocuk	2. çocuk kaç sene sonra	Çocuk sayısı	Denek sayısı
Yok	56.3	13.2	48.2	3.1	21.9	2.4	3.7	10
İlk	56.7	13.7	47.9	6.3	21.6	3.8	3.2	13
Orta	49.3	13.1	46.8	6.5	22.1	3.0	2.7	8
Lise	51.5	12.8	45.0	11.6	22.3	3.4	2.0	12
Üniv.	46.7	13.3	43.2	12.7	24.5	4.8	1.7	18
Ort.	52.0	13.2	45.8	8.7	22.6	3.6	2.5	61

Tablo 2. Kırsal kesim grubu

Eğitim seviyesi	Yaş	İlk adet yaşı	Son adet yaşı	Ekonomi (mil/ay)	İlk çocuk	2. çocuk kaç sene sonra	Çocuk sayısı	Denek sayısı
Yok	60.9	13.8	49.8	1.5	20.3	2.2	3.3	30
İlk	53.1	13.1	48.2	2.0	20.5	2.5	3.0	25
Orta	59.2	13.2	47.4	3.5	21.9	2.6	2.3	10
Lise	49.0	13.4	46.8	3.9	20.2	3.2	3.0	5
Ort.	57.0	13.4	48.7	2.1	20.5	2.4	3.0	70

Tablo 3. Reprodüktif periyod (yıl) son adet yaşı-ilk adet yaşı=reprodüktif periyod

Eğitim seviyesi	Şehir grubu	Kırsal kesim grubu
Yok	35.0	36.0
İlk	34.2	35.1
Orta	33.7	34.2
Lise	32.2	33.4
Üniv.	29.9	--

Tablo 1'de şehir grubu, Tablo 2'de de kırsal kesim grubu olmak üzere eski neslin sırası ile eğitim seviyelerine göre, yaş ortalamaları, ilk ve son adet yaşı ortalama değerleri, yine ortalama aylık gelir, ilk çocuğunu doğurma yaşı, ikinci çocuğunu kaç sene sonra doğurduğunu ve çocuk sayısı rakamsal olarak gösterilmiştir. Tablonun sonunda toplam denek sayıları ifade edilmiştir. Tablo 3'de ise eski neslin her iki grubunda reprodüktif periyodlar yıl olarak şematize edilmiştir.

daha çarpıcıdır. Reprodüktif periyodlar, eğitim-öğretim düzeyi hangisi olursa olsun şehir grubunda daha kısadır (Tablo 3).

Eğitim-öğretim düzeyinin yükselmesi ile ilk adet yaşı arasında bağlantı kurulamamıştır. Ancak ortalamalar alındığında eski nesilde şehir grubunda menarj yaşı, kırsal kesim grubuna oranla çok az daha küçük bulunmuştur (Tablo 1 ve 2). Sonuç olarak, kültürel ve ekonomik düzeyin yükselmesi daha erken menopoza girilmesine neden olmaktadır. Kül-

türel ve ekonomik seviyenin artışı ile reprodüktif periyodun kısalması, çevresel faktörlerden etkilenim eşliğini düşürmektedir (Tablo 3).

Tablo 4 ve 5'de yeni neslin özellikleri simgelenmiştir. Yeni neslin kırsal kesim grubuna mensup olanlarda öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuk sayısı düşmekte, iki doğum arasındaki süre uzamakta, ekonomik düzey artmaktadır. İlk çocuk sahibi olma yaşı ise yavaşça artmaktadır. Aradaki plato ve dalgalanmalara rağmen şehir grubunda üniversite ve lise mezunları, tahsilsiz veya ilkökul mezunları ile karşılaştırıldıklarında daha az çocuk yapmaktadır.

İkinci kez hamile kalmaları için geçen süre de daha uzundur. Yeni neslin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi kırsal kesime göre yüksek olan şehir grubu, hamilelik yaşı, iki doğum arası geçen süre yönünden ilerde, doğum sayısı yönünden ise geridedir. İlk adet yaşında her iki grup arasında fark yoktur.

Eski ve yeni nesil karşılaştırıldığında, ilk göze çarpan yeni neslin daha az doğurgan olduğudur. Şehir grubunda eski nesle oranla çocuk sayısı azalırken, hamilelik yaşı da yükselmekte, ancak iki doğum arası geçen süre kısalmaktadır. Ekonomik seviye eski neslin kırsal grubundan yüksek olmakla birlikte,

Tablo 4. Yeni nesil kadın grubu

Şehir grubu							
Eğitim seviyesi	Yaş	İlk adet yaşı	İlk çocuk	2. çocuk kaç sene sonra	Çocuk sayısı	Ekonomi (mil/ay)	Denek sayısı
Yok	32	14.0	22.6	1.7	2.1	4.2	8
İlk	30.9	13.7	25.2	2.1	2.1	3.4	18
Orta	30.6	13.3	26.6	3.0	1.4	4.2	17
Lise	27.8	12.8	24.2	3.3	1.4	5.4	38
Üniv.	27.8	13.2	24.9	3.1	1.4	8.9	25
Ort.	29.1	13.3	24.8	2.8	1.5	5.6	106

Tablo 5. Kırsal kesim grubu

Eğitim seviyesi	Yaş	İlk adet yaşı	İlk çocuk	2. çocuk kaç sene sonra	Çocuk sayısı	Ekonomi (mil/ay)	Denek sayısı
Yok	27.6	12.9	20.3	2.5	2.3	1.6	18
İlk	26.8	13.3	20.3	2.4	2.0	2.0	68
Orta	24.6	13.5	20.9	2.5	1.5	2.4	30
Lise	22.6	13.4	21.6	3.5	1.2	3.5	10
Ort.	26.0	13.3	20.5	2.5	1.8	2.1	126

Tablo 4 ve 5'de yeni neslin her iki grubunda eğitim seviyesine göre, sırasıyla yaş, ilk adet yaşı, son adet yaşı, ilk çocuk doğurma yaşı, ikinci çocuğunu kaç sene sonra doğurduğu, çocuk sayısı, aylık gelir (milyon Türk Lirası) ve o eğitim seviyesindeki denek sayısı gösterilmiş olup, iki tablonun altında da ortalamalar sunulmuştur.

Tablo 6.

Kadınlar	Eski nesil		Yeni nesil	
	Şehir grubu	Kırsal k. grubu	Şehir grubu	Kırsal k. grubu
Ekonomi	8.7	2.1	5.6	2.1
İlk adet	13.2	13.4	13.3	13.3
İlk çocuk doğurma yaşı	22.6	20.5	24.8	20.5
İkinci çocuğu kaç sene sonra	3.6	2.4	2.8	2.5
Çocuk sayısı	2.5	3.0	1.5	1.8

Tablo 6'da eski ve yeni neslin aylık gelir, ilk adet yaşı, ilk çocuğu doğurma yaşı, ikinci çocuğunu kaç sene sonra doğurduğu ve çocuk sayısını ifade eden değerler, karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Tablodaki rakamlar o grubun ortalamasını göstermektedir.

eski neslin şehir grubunu yakalayamamıştır. Kırsal grupta hamilelik yaşı ve iki doğum arası geçen süre yönünden fark olmayıp, ekonomik düzey aynıdır. Tablo 6'da görüldüğü üzere, ilk adet yaşı eski ve yeni nesilde ortalama 13.3'tür. Ekonomik gelir her iki nesilde de şehir gruplarından daha yüksektir. İkinci çocuğu doğurmak için geçen süre iki nesilde de şehir gruplarında kırsal kesim grubundan yük-

sektir. Ancak yeni neslin şehir grubuna mensup bireyler, eski neslin şehir grubuna oranla ikinci doğumlarını daha erken yapmaktadır. Yeni nesil biran önce istedikleri sayıda çocuk yapmakta, çocukların arasındaki yaş ana ve çocuk sağlığı için gerekli olan iki yaş sınırının üstünde tutulmaktadır. Yeni neslin şehir grubunda ikinci çocuğu doğurmak için geçen sürenin eski nesle oranla azalması, çocukların ihtiyaçlarını ortak kullanmasını sağlamak ve bir çocuk bakımı için harcanacak zamanı iki çocuğa kullanma düşüncesiyle açıklanabilir.

Tablo 7'de eski neslin şehir ve kırsal kesim gruplarındaki menarj, menopoz, ilk hamilelik yaşları ile çocuk sayısı, farklı yaş dilimleri için mukayeseli olarak belirtilmiştir. Çocuk sayısı şehir grubunda 4. de-kattan yukarı çikıldıkça lineer olarak artmaktadır.

Yine şehir grubunda neslin genç bireylerinin menopoz yaşının daha düşük, ilk hamilelik yaşının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yukarıdaki veriler dalgalama göstermekle birlikte, kırsal kesim grubu için de geçerlidir.

Tablo 7. Eski nesil kadınlar

Yaş grubu	Sayı Şehir/Kırsal	Yaş ort. Şehir/Kırsal	İlk adet Şehir/Kırsal	Son adet Şehir/Kırsal	Çocuk sayısı Şehir/Kırsal	İlk çocuk Şehir/Kırsal
40 yaş altı	1/-	33/-	13/-	31/-	1/-	23/-
40-45	11/2	42.6/45	13/14	40.6/41.5	1/3	23/20.5
46-50	27/16	48.1/48.3	13.2/13.5	46.3/47.3	2.3/2.6	23.4/21.2
51-55	8/19	53.0/52.5	13.4/13.1	48.7/48.6	2.3/2.4	22.8/20.9
56-60	3/10	58.6/57.4	14.6/12.6	49.6/48.2	2.6/3.1	22/19.4
60 üstü	11/23	69.4/67.7	13.2/15.8	48.2/50.5	3.6/3.4	21/20.5

Tablo 8.

Yaş grubu	Ekonomik seviye	Düşük	Kürtaj	Cinsel ilişkide karşılaşılan sorun.
40 yaş altı	10/	-/-	-/-	-/-
40-45	15/3.25	2/0	10/0	2 zam/ 1 eşi/-
46-50	8.9/2.9	1/5	27/15	Zam/eşi.eşin. 2 uyumsuz
51-55	5.1/2.3	6/7	2/12	Zam/eşin.uyum.
56-60	4.6/1.9	0/2	0/4	-/Zam.
60 yaş üstü	3.5/1.5	2/15	8/12	-/-

Tablo 7 ve 8'de eski nesile mensup kadınların ilk ve son adet yaşları, çocuk sayısı, ilk çocuğu doğurma yaşı, ekonomik seviye (aylık gelir milyon TL/Ay esas alınarak saptanmıştır), toplam düşük ve küretaj sayıları ile cinsel ilişkide karşılaştıkları sorunlar özetlenmiştir. Tüm bu değerlerin yaş gruplarına göre dağılımı iki tabloda da görülmektedir. "/" (tire işareti)'nin sol tarafı şehir, sağ tarafı ise kırsal kesim grubunu temsil etmektedir.

Eğitim öğretim seviyelerinin yüksekliğine (Tablo 1 ve 2) paralel olarak eski neslin genç bireylerinin ekonomik üstünlüğe sahip oldukları Tablo 8'de görülmektedir. 40-45 yaş grubunda şehirde yaşayan (yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki) bireylerde küretaj patlaması görülmekte, cinsel yaşamda en çok sorun bu periyotta yaşanmaktadır. Sorunların temelini ise "cinsel ilişki için zaman bulamama" oluşturmaktadır.

Kırsal kesim mensupları şehirdekileri yarım dekad arkadan izlemekte, 46-50 yaş grubunda kırsal kesim bireyleri de cinsel problem ve küretaj patlamasını gerçekleştirip, yüksek oranda da düşük yapmaktadır. Cinsel yakınmaların başında uyumsuzluk, eşin anlayışsızlığı ve eşi anlayamama gelmekte olup, şehir grubundan farkla "zamansızlık nedeni ile cinsel ilişkide bulunamama" daha az ifade edilmiştir. Eski nesilde 40 yaş altında menopoza girmiş 1 (bir) birey mevcut olup şehir grubuna mensuptur.

Tablo 7'de görüldüğü gibi, 40'lı yaşlardakiler 50'li yaşlardakilere göre erken menopoza girmekte, daha geç ve daha az sayıda çocuk sahibi olmaktadır. Sebep çalışma hayatının olumsuz etkileri, ekonomik güçlükler ve çekirdek aile yapısının özellikleri gereği evde çocuğa bakacak kimsenin bulunmaması olabilir. Böylelikle eğitim seviyesi yüksek olan 4. dekadaki bireyler, daha düşük sosyo-ekonomik seviyedeki 5. dekad mensuplarından (Tablo 1 ve 2) az sayıda ve geç yaşta çocuk sahibi olmaktadır. Sosyal yaşamın getirdiği anksiyeteli yaşam tarzı yüzünden de daha erken yaşta menopoza girdikleri düşünülebilir.

Tablo 9'da eski nesile mensup bireylerin seksüel istek, aktivite, haftalık cinsel ilişki sıklığı, partner sayısı ve cinsel yaşamdan duydukları haz şematize edilmiştir.

Şehir grubunu oluşturan bireylerin cinsel ilişkide daha istekli, daha aktif, cinsel yaşamdan daha fazla haz alan, partner sayısı daha yüksek olmalarına ve sayıca çok daha sık seksüel münasebette bulunmalarına karşın seks hayatı daha erken sonlanmaktadır. Gerek şehir gerekse kırsal kesim grubunda yaşın artması ile haftalık cinsel ilişki sıklığı ve cinsel yaşamdan alınan haz lineer olarak azalmaktadır. Şehir grubunda seks hayatı 55 yaşında noktalanırken, kırsal kesim grubunda 60 yaş üstünde dahi devam etmektedir.

Menopozdan sonra eski neslin iki grubunda da seks hayatı etkilenmekte, seksüel istek ve aktivitedeki olumsuz etki kırsal kesim grubunda daha net görülmektedir. Menopozun seks hayatını etkilemediğini ifade edenlerde çok olup, tamamına yakını şehir grubunun genç bireyleridir. Yine şehir grubunun iki mensubunda (40-45 yaş grubundaki genç kadınlar)

Tablo 9.

Yaş grupları		40 yaş altı	40-45 yaş	46-50 yaş	51-55 yaş	56-60 yaş	60 yaş üstü
Seksüel istek	Artma		18				
	D. yok	100	82	55	19	13	
	Azalma		100	45	81	100	87
						100	100
Seksüel aktivite	Artma		18				
	D. yok	100	82	37		13	
	Azalma		100	63	100	100	87
						100	100
Partner sayısı	1	100	73	100	100	100	100
	2		18				
	3		9				
Haftalık cinsel ilişki		5	3.2	2	1.8	1	1
Cinsel tatmin	Çok tatmin ed.	100	36.3		7		
	Tatmin edici		36.3		41	50	28.5
	Orta		27.2	100	52	44	71.5
	Hiç					6	13.3
						60	100

Tablo 9'da eski nesile mensup kadınların, menopozdan sonra seksüel istek ve aktivitelerindeki değişim, artma-değişiklik yok-azalma sırasıyla gösterilmiştir. Bireylerin cinsel ilişkiden tatmin derecesi çok tatmin edici-tatmin edici-orta derecede tatmin edici-ve hiç tatmin edici değil sırası ile, partner sayısı ise 1-2-ve 3 partneri olanlar sırasıyla ifade edilmiştir. Rakamlar (%) yüzde olarak verilmiştir. Haftalık cinsel ilişki sıklığı ise sayısal olarak gösterilmiştir. Orta çizginin sonunda kalan değerler o yaş diliminin şehir grubunu, sağında kalanlar ise kırsal kesim grubuna aittir.

menopoz sonrası seksüel istek ve aktivitelerinde artış tanımlanmıştır.

Tablo 10'da eski nesilde kırsal kesim grubunda, şehir grubuna oranla düşük, küretaj, erken doğum, ölü doğum ve düşük tartılı doğum yüzdesinin yüksekliliği görülmektedir. Yine Tablo 10 ve 11'e bakıldığında, yeni neslin kırsal grubunda da düşük yüzdesi şehir grubundan çok yüksekte saptanmakta, şehir grubunda erken doğum, ölü doğum ve düşük tartılı doğum görülmezken, kırsal kesimde düşük oranda da olsa sürmektedir. Ancak yeni neslin şehir grubuna mensup bireyler küretaj sayısında kırsal kesim grubunun ilerisindedir.

Yeni nesilde şehir grubunda eski neslin şehir grubuna oranla düşükler daha da azalmışken, erken ve ölü doğum sosyo-ekonomik şartların çok daha iyi olması ile yokolmuştur. Düşük tartılı doğum da gö-

rülmemektedir. Ancak yeni neslin şehir grubu eski neslin şehir grubundan daha fazla küretaj olmaktadır. Yeni neslin kırsal kesim grubunda eski neslin kırsal kesim grubuna kıyasla düşük, küretaj, en önemlisi erken, ölü ve düşük tartılı doğum oranları son derece azalmıştır.

Sonuç olarak miadında, normal ay ve kiloda çocuk sahibi olabilmek için eski nesle oranla yeni neslin, kırsal kesim grubuna oranla şehir grubunun mensubu olmak bir avantajdır. Düşük riski aynı doğrultuda azalırken tersine küretaj, yüksek sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyin bir göstergesi haline gelmiştir. Tablo 12'de yeni jenerasyona mensup farklı üniversitelerde okuyan gençlerin ilk adet yaş ortalamaları sunulmuştur. Eski nesilde menarj yaşı şehir grubunda ortalama 13.2, kırsal kesim grubunda 13.4, yeni nesilde her iki grupta da 13.3 olup geleceğin annelerinde ise ortalama 12.98'dir.

Tablo 10. Kadınlar kırsal grup

	Düşük	Kürtaj	Erken doğum	Ölü doğum	Düşük tartılı
Eski nesil	30 % 42	41 % 58	3 % 0.4	6 % 0.8	2 % 0.2
Yeni nesil	29 % 23	43 % 34	1 % 0.08	3 % 0.02	3 % 0.02

Tablo 11. Kadınlar kırsal grup

	Düşük	Kürtaj	Erken doğum	Ölü doğum	Düşük tartılı
Eski nesil	15 % 24	16 % 26	2 % 0.3	1 % 0.1	--
Yeni nesil	11 % 10	47 % 44	--	--	--

Tablo 12 A, B, C

	Istanbul Tıp Fakültesi öğrencisi (100 kişi)	Beyazıt Kampüsü öğrencisi (50 kişi)
Yaş ort.....	20.56	19.22
İlk adet ort.	13.08	12.80
Eski nesil ilk adet	13.3	
Yeni nesil ilk adet	13.3	
Geleceğin anneleri	12.98	

Tablo 10 ve 11'de eski ve yeni neslin her iki grubunda düşük, kürtaj, erken, ölü ve düşük tartılı doğum sıklıkları mukayeseli olarak verilmiştir. Tablo 12'de A ve B de üniversite öğrencilerinin, C de ise tüm kadınların ilk adet yaş ortalamaları sunulmuştur.

Tablo 13'de erken yaşta doğum yapanların büyük çoğunluğunun kırsal kesim grubunun mensubu olduğu, yeni nesilde, eski nesile kıyasla her iki grupta da erken doğum oranının azaldığı net olarak görülmektedir. Tablo 14'de erken yaşta doğum yapanların büyük çoğunluğunun öğrenim düzeyi düşük insanlar olduğu, sırası ile en çok ilköğretim mezunu, ardından tahsilsizler ve ortaokul mezunlarının erken yaşta doğum yaptığı, lise ve üniversite mezunlarının ise nadiren erken yaşta çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Erken (20 yaşından önce) doğum yapanlar

Eski nesil şehir grubu	Kırsal kesim grubu	Yeni nesil şehir grubu	Kırsal kesim grubu
7 kadın (7/11) % 11	27 kadın (27/70) % 38	9 kadın (9/106) % 0.8	40 kadın (40/126) % 31

Tablo 14

Grup	Eğitim seviyesi					
	İlk	Orta	Lise	Üniv.	Yok	Toplam
Şehir gr. Eski nesil	3	2	1	1	--	7
Şehir gr. Yeni nesil	3	--	4	1	1	9
Kırsal kes. Eski nesil	11	1	2	--	13	27
Kırsal kes. Yeni nesil	23	10	1	--	6	40
Toplam	40	13	8	2	20	83

Tablo 13'de erken doğum yapanların dağılımı, Tablo 14'de ise, erken doğum yapanların eğitim seviyelerine göre gruplandırılması görülmektedir.

Tablo 15'de erken yaşta doğum yapanların gerekçeleri sıralanmıştır. Gerek kaynananın gelinin cinsel yetisini ölçmek için geline baskı yapması, gerekse çevrenin hazırladığı psikolojik ortam şartı bir faktör olup, yeni neslin kırsal kesim grubunda ve eski nesilde kaynana ve çevrenin baskısından sonra en etkili sebeptir. Diğer faktörlerin dağılımı sıra ile şemada özetlenmiştir.

Tablo 16 ve 17'de şehir ve kırsal kesim grubuna mensup erkek bireylere ait değerler özetlenmiştir. Öğrenim düzeyi arttıkça şehir grubunda partner sayısı artmaktadır. Kırsal kesimde partner sürekli olarak tektir. Cinsel ilişki sıklığı kırsal kesim grubunda plato çizerken şehir grubunda öğrenim seviyesinin artması ile doğrusal artış göstermektedir. Her iki grupta da eğitim düzeyinin artışı seks hayatındaki sorunları azaltmamakta yalnızca sorunların niteliği değişmektedir. Kırsal kesim grubuna mensup bireyler sekse zaman ayıramamaktan daha çok şikayet

Tablo 15. Erken çocuk sahibi olanların gerekçeleri

Yanıt	T. E.N. şehir	E.N. kırsal	Y. nesil şehir	Y. nesil kırsal
Kaynana baskısı	43 % 51	18	1	19
Doğum kont. yönt. bilmeme	33 % 39	10	3	18
Kısır denmesin	14 % 16	7	--	6
Çok çocuk güvence olur	13 % 15	5	--	8
Kocadan ay- rılmamak için	8 % 9	4	2	2
Erkek eve bağ- lansın	1 % 1.2	--	--	1
Cahillik	10 % 12	5	2	3
Aşırı çocuk arzusu	1 % 1.2	--	1	--

Tablo 15'de erken çocuk sahibi olanların gerekçeleri mensup olunan nesil ve gruba göre sıralanmıştır. Kaynana baskısı, doğum kontrol yöntemlerinin bilinmemesi, kısır gözüyle bakılmasının düşüncesi, çok sayıda çocuğu gelecek için güvence varsayma, kocadan ayrılmamak, ondan da önce cahillik sırasıyla en önemli erken yaşta çocuk sahibi olma nedenleridir.

etmekte, birbirlerinin arzularını anlayamama iki grupta da eşit oranda görülmektedir.

Tablo 18'de andropozdan sonra erkeklerin cinsel istek, aktivite ve cinsel yaşamdan memnuniyet dereceleri özetlenmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça şehir grubuna mensup bireylerde seksüel istek, aktivite ve cinsel haz artmakta, kırsal kesim grubunun ise ortalamaları tepe noktası ortaokul seviyesinde olan bir eğri çizmektedir. Kırsal kesim grubu andropozdan seksüel istek ve aktivitenin azalması yönünde daha çok etkilenmiştir. Ancak her iki grupta da "Andropoz seks hayatımı etkilemedi" diyenler çoğunluktadır.

Tablo 19'da "Andropoz beni etkilemedi" ya da "Hayatımın ikinci baharını yaşıyorum" diyenlerin büyük bir kısmının 41-45 yaş kalanların ise 46-50 yaş grubuna dahil olduğunu, ilerleyen yıllarda biyolojik yaşlanma ve uzayan çevresel etkilere yenik düştiklerini görmekteyiz. Sonuç olarak erkeklerde ilerleyen yaşla birlikte seksüel istek aktivite ve cinsel haz her iki grupta da azalmaktadır.

Tablo 16. Erkek grubu / şehir grubu

Eğitim seviyesi	Sayı	Yaş	Partner sayısı	İlişki sıklığı	Karşılaşılan sorunlar
Üniv.	20	49.4	3/2 1/3 15/1	2.1	1 uyumsuzluk
Lise	15	46.3	14/1 1/2	2.1	1 eşin anl.
Orta	10	55.8	1/2 6/1	1.6	1 zaman bul. 1 Eşi
İlk	5	67.6	1/1	1.5	--

Tablo 17. Kırsal kesim

Eğitim seviyesi	Sayı	Yaş	Partner sayısı	İlişki sıklığı	Karşılaşılan sorunlar
Üniv.	20	44.7	10/1	2	1 zaman 1 eşi
Lise	20	45.6	19/1	1.9	1 zaman 1 eşin anl.
Orta	20	59.5	10/1	2	1 eşin anl. 1 eşi
İlk	15	62.2	8/1	1	--

Tablo 16 ve 17 farklı eğitim seviyelerindeki erkeklerin partner sayısı, haftlık cinsel ilişki sıklığı ve cinsel ilişkide karşılaşılan sorunları göstermektedir. Partner sayısını gösteren tabloda tire işaretinin sol tarafı toplam denek sayısını, sağ tarafı ise partner sayısını simgelemektedir.

Tablo 18. Erkek grubu - Şehir / Kırsal

Eğitim seviyesi	Seksüel istek	Seksüel aktivite	Cinsel yaşamdan memnuniyet	ÇTE	TE	Orta	Hiç TED
Üniv.	595/-	487/-	6/-	6/-	7/-	--	--
Lise	393/091	2103/091	4/1	7/5	4/4	--	--
Orta	133/298	133/199	0/3	2/7	3/8	2/1	--
İlk	001/262	001/055	0/1	0/3	1/6	--	--
Yok	-/125	-/017	--	1/2	1/6	--	--

Tablo 18'de erkeklerin eğitim seviyelerine göre, seksüel istek, aktivite ve cinsel yaşamdan memnuniyet dereceleri özetlenmiştir. Cinsel yaşamdan memnuniyet derecesini ifade eden "ÇTE" çok tatmin edici, "Hiç" veya "Hiç TED" ise de hiç tatmin edici değil anlamındadır. Yine "1" (tire) işaretinin sol yanı şehir, sağ yanı ise kırsal kesime ait değerleri göstermektedir. Sırası ile ilk rakam seksüel istek veya aktivitede artma, ikincisi değişiklik yok, üçüncü ise azalma anlamına gelmektedir.

Tablo 20'de partner sayısının şehir grubunda 3'e kadar yükselirken, kırsal kesim grubunda 1'de sebat ettiği görülmektedir. Cinsel ilişki sıklığı da şehir grubunda daha yüksektir. Göze çarpan bir özellik de kadınlarda olduğu gibi cinsel ilişkide karşılaşılan sorunların en çok 41-45 yaş grubunda yoğunlaşmasıdır.

riyodlar, eğitim-öğretim düzeyi hangisi olursa olsun şehir grubunda daha kısadır. Kültürel ve ekonomik seviyenin artışı ile reproduktif periyodun kısalması, çevresel faktörlerden etkilenim eşiğini düşürmektedir. Yeni neslin kırsal kesim grubunda öğretim düzeyi yükseldikçe, çocuk sayısı düşmekte, iki doğum arasındaki süre uzamakta ve ilk çocuğu doğurma yaşı artmaktadır. Şehir grubunda (yeni nesilde) hamilelik yaşı, iki doğum arası geçen süre kırsal kesim grubundan yüksek, doğum sayısı ise düşüktür.

Eski ve yeni nesil karşılaştırıldığında ilk göze çarpan yeni neslin daha az doğurgan olduğudur. Yeni neslin şehir grubu eski neslin şehir grubuna oranla daha az çocuk sahibi olmaktadır. Hamilelik yaşı da yükselmiş, ancak iki doğum arası geçen süre kısalmıştır. İlk adet yaşı her iki nesilde de ortalama 13.3'tür. Yeni neslin ikinci çocuğu eski nesle oranla daha erken doğurarak çocukların yaşlarını birbirine yakın tutması, çocukların ihtiyaçlarını ortak kullanmasını sağlamak ve bir çocuk bakımı için harcanacak zamanı iki çocuğa kullanma düşüncesi ile açıklanabilir.

40-45 yaş grubunda şehirde yaşayan bireylerde küretaj patlaması görülmekte, cinsel yaşamda en çok sorun bu periyotta yaşanmaktadır. Sorunların temelini "cinsel ilişki için zaman bulamama" oluşturmaktadır. 46-50 yaş grubunda kırsal kesim bireyleri de cinsel problem ve küretaj patlamasını gerçekleştirip, yüksek oranda da düşük yapmaktadır. Cinsel yakınmaların bşında "uyumsuzluk, eşin anlayışsızlığı ve eşi anlayamama" gelmekte olup, şehir grubundan farkla "zamansızlık nedeni ile cinsel ilişkide bulunamama" daha az ifade edilmiştir.

40'lı yaşlardakiler 50'li yaşlardakilere göre erken menopoza girmekte, daha geç ve daha az sayıda çocuk sahibi olmaktadır. Sebep çalışma hayatının olumsuz etkileri, ekonomik güçlükler ve çekirdek

aile yapısının özellikleri gereği evde çocuğa bakacak kimsenin bulunmayışı ve sosyal yaşamın getirdiği anksiyeteli yaşam tarzı olabilir.

Şehir grubundaki kadınlar cinsel ilişkide daha istekli, daha aktif, cinsel yaşamdan daha fazla haz alan, partner sayısı daha yüksek olmalarına ve ayrıca çok daha sık seksüel ilişkide bulunmalarına karşın seks hayatları daha erken sonlanmaktadır. Yaşın artması ile her iki grupta da haftalık cinsel ilişki sıklığı ve cinsel haz azalmaktadır. Şehir grubunda seks hayatı 55 yaşında noktalanırken, kırsal kesim grubunda 60 yaş üstünde dahi sürmektedir. Menopozdan sonra hem şehir, hem de kırsal kesim grubunda seks hayatı etkilenmekte, seksüel istek ve aktivitedeki azalma kırsal kesim grubunda daha net görülmektedir.

Erkeklerde de kırsal kesim grubu andropozdan seksüel istek ve aktivitenin azalması yönünde daha çok etkilenen gruptur. Şehir grubunda partner sayısı 3'e kadar yükselirken, kırsal kesim grubunda sürekli tektir. Kadınlarda olduğu gibi cinsel problemler 41-45 yaş grubunda yoğunlaşmıştır. Kadınlarda şehir, erkeklerde ise kırsal kesim grubu "seks zaman ayıramamaktan" şikayet etmektedir. Sebep olarak kırsal kesim erkeklerinin ailenin geçimini sağlamak için düşük ücretlerle ağır şartlarda çalışması, şehir grubundaki kadınların ise kırsal kesim grubundan farkla meslek sahibi olmaları, annelik görevi ile birlikte ailenin geçimini sağlamada sorumluluk almaları ve eğitim seviyelerinin yüksekliği nedeni ile sosyal etkilenim eşiklerinin kırsal kesim grubundaki kadınlardan düşük olması gösterilebilir.

KAYNAKLAR

1. Fervers-Schorre B: Problems of ageins in women. Ciba Review, 1985, English Ed. Basle, Switzerland.
2. Toffler A: Future Shock (Tercüme: Selami Sargut, Şok Altın Kitaplar Yayınevi, 1975, İstanbul).